

Kazalo

<i>(Izposojeni) Prolog</i>	11
I. Uvod	13
A. Preslepitve na meji in onkraj pregona kot predmet preučevanja	13
B. Konkretizacija metode: od metode v širšem splošnem smislu do metode v ožjem operativnem smislu	15
C. Potopis	23
II. Geneza in (r)evolucija goljufivih preslepitev	25
A. Terminološki vozel – preslepitev, prevara, goljufija, potegavščina, nateg ...?	25
B. Konceptualizacija preslepitev	26
1. (Razvojni) model koncepta preslepitve	27
2. Interakcijski model preslepitvenih ravnanj	28
a. Preslepitve prve stopnje	29
b. Preslepitve druge stopnje	30
c. Preslepitve tretje stopnje	30
d. Preslepitve četrte stopnje	31
e. Preslepitve pete stopnje	33
C. Od preslepitve do goljufive preslepitve: družbenoekonomski kontekst	35
1. Konceptualno-vrednostni premiki z vidika konkretnih mejnih zadev	36
a. Konkretni in zakonski dejanski stan zadeve Prevoznik	36
b. Politični kontekst zadeve Prevoznik	40
c. Ekonomski kontekst zadeve Prevoznik	42
d. Zadeva Prevoznik kot znanilec nadaljnjih (zakonodajnih) sprememb	43
i. Tarvina s strani služabnikov	44
ii. Zadeva Bazely in kaznivo dejanje poneverbe	46

iii.	Zadeva Pear in tatvina s preslepitvijo	47
iv.	Goljufija: od prekrška do kaznivega dejanja	49
e.	De generibus deceptionum incriminatorum	54
2.	Konceptualno-vrednostni premiki na ravni kodifikacij kazenskega prava na Slovenskem	57
a.	»Geüklerey« ali »laycherey«? Okvirno o kodifikacijah (preslepitev) do načela zakonitosti	58
b.	Nulla fraus sine lege praevia (et certa?) ab anno 1786	63
i.	»Cesarska« smer razvoja	66
ii.	»Kraljevska« smer razvoja	72
iii.	»Samoupravno-socialistična« smer razvoja	75
iv.	»Kapitalistično-demokratska« smer razvoja	78
c.	Sintetičen/sklepni pogled na smeri razvoja preslepitvenih inkriminacij v kodifikacijah	81
D.	Goljufive preslepitve v gospodarstvu	86
1.	Goljufive preslepitve v kontekstu kaznivih dejanj zoper gospodarstvo	87
a.	Razvoj sistemizacije poglavij o kaznivih dejanjih zoper gospodarstvo	87
b.	Kriminološki poskusi fenomenološko-vsebinske (raz)mejitve kaznivih ravnanj zoper gospodarstvo	93
i.	Gospodarsko-kriminološki atomij	94
ii.	Razvoj pojma kriminaliteta belega ovratnika: od storilca k ravnanju in nato k sredstvom in škodi	95
c.	Poskus sintetično-dinamičnega pogleda na kazniva dejanja zoper gospodarstvo skozi prizmo deležnikov	99
2.	Goljufive preslepitve v gospodarstvu: med varovanjem premoženjskih interesov in varovanjem zaupanja	101
a.	O sivi prehodni coni med inkriminacijami »čistih« goljufij in »čistih« zlorab zaupanja	102
b.	O izvoru in mejah družbenega nadzora (neosebni) zaupnih razmerij ter njegovem pomenu za gospodarski razvoj	108
III.	Misija: kazenski pregon goljufivih preslepitev v gospodarstvu (skozi prizmo dveh kaznivih dejanj)	113
A.	Gospodarski kriminal: med zlorabo položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti in poslovno goljufijo	113

B. Poslovna goljufija	118
1. Geneza in zakonska evolucija kaznivega dejanja poslovne goljufije	120
a. Zadeva Grubelič kot znanilec zakonodajnih sprememb	120
i. Konkretni in zakonski dejanski stan zadeve Grubelič ...	121
ii. Politični vidik zadeve Grubelič	129
iii. Družbenoekonomski vidik zadeve Grubelič	135
b. Analiza zakonodajnega razvoja kaznivega dejanja poslovne goljufije	138
i. Zakonodajna pot do sprejema novele KZ-A in kaznivega dejanja poslovne goljufije	139
ii. Novela KZ-B in (zakonsko določena) sorazmerna obravnava »bagatelnih« oblik poslovne goljufije	142
iii. Poslovna goljufija (tudi) brez premoženjske škode od KZ-1 naprej	143
2. Tipični primer(i), konkretni selekcijski mehanizmi in razmejiteni problemi	145
a. »47 Medorov« kot paradigmatičen primer (zlo)rabe kaznivega dejanja poslovne goljufije v praksi	146
i. O formulacijskih ovadbah v Medo zadevah	146
ii. Medo zavrženja – (ne)utemeljen sum poslovne goljufije in <i>enostavna</i> neplačila?	153
iii. Medo ustavitve	158
iv. Medo zavrnitve in oprostilna sodba	165
v. Medo obsodbe	167
vi. Sklepno o Medo zadevah	172
b. Še o selekcijskih mehanizmi in razmejitenih problemih ob analizi (a)tipičnih poslovnih goljufij	175
i. Kvalifikacija oziroma konkretizacija preslepitve pri kaznivem dejanju poslovne goljufije	176
ii. Objektivni pogoj kaznivosti in <i>ex post facto</i> plačila ter poslovna goljufija kot kvazidelikt	184
3. Sklepno o kaznivem dejanju poslovne goljufije	192
C. Zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti	195
1. Geneza in zakonska evolucija	197

a.	Razvoj inkriminiranja zaupnih razmerij v gospodarstvu kot posledica vrednostnega oddaljevanja od t. i. laissez-faire kapitalizma na tujem	197
i.	Premik »čez lužo« in onkraj klasične (common law) goljufije (razvoj od inkriminacije »obtaining property by false pretenses« do inkriminacije »any scheme or artifice to defraud«)	200
ii.	Relativno nedoločna inkriminacija kot tožilčeva »stradivarka, Colt 45, uzi ...« in oddaljevanje od ožjega jedra t. i. škodnega načela (harm principle) k inkriminaciji »gole« zlorabe zaupanja (breach of fiduciary duty)	203
iii.	Zadeva McNally in naknadna zakonodajna vrnitev v prihodnost	208
iv.	(R)evolucija goljufije s kršitvijo pravice do poštenih storitev in njen (začasni?) konec v zadevi Skilling	212
v.	Sklepne opazke – razbijanje simetričnega zrcalnega škodnega načela v okviru zaupnih asimetričnih razmerij kot razvojna tendenca pri inkriminaciji sodobnih goljufivih preslepitev	219
b.	Analiza zakonodajnega razvoja kaznivega dejanja zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti doma	221
i.	Kaznivo dejanje zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti kot »čedo totalitarnog sustava u kojem je nastalo« – od KZ FLRJ prek KZ SRS do KZ RS	222
ii.	Tranzicija od KZ SRS do KZ RS na konkretnih primerih	224
iii.	Širjenje cone kriminalnosti: od varstva premoženjskih koristi v KZ RS do varovanja nepremoženjskih koristi s KZ-A	230
iv.	»(Delna) dekriminacija (prej kaznivega) ravnanja« s KZ-1 z vidika konkretnih zadev in nazaj s KZ-1B, cui bono?	234
v.	Še o ustavnosti relativne (ne)določnosti v kazenskem pravu	239
2.	Tipični primeri, konkretni selekcijski mehanizmi in razmejivni problemi	242

a.	Zloraba položaja ali zaupanja v splošnem in širšem smislu – razmejitevni problemi	243
i.	Poneverba in neupravičena uporaba tujega premoženja kot <i>lex specialis</i>	243
ii.	Korupcijska kazniva dejanja in zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti kot rezidualno kaznivo dejanje ter anekdota o Buridanovem oslu	251
iii.	Praktični vidiki trenutka dokončanja kaznivega dejanja zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti za razmejitev med (limitirano) akcesornimi kaznivimi dejanji in udeležbenimi oblikami s konkretnimi primeri	257
b.	Ožje jedro oziroma avtonomni pojavni (pod)tipi kaznivega dejanja zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti	269
i.	Zloraba službenih/položajnih (iz)plačil, stroškov, bonitet, nagrad, izobraževanj, potovanj	270
ii.	Zloraba oziroma dajanje na razpolago delovne sile in druge (škodljive) enostranske odločitve glede sredstev družbe	275
iii.	Zloraba kreditne sposobnosti družbe	278
iv.	Zloraba (drugih) dvostranskih pravnih poslov	288
v.	Nelojalno preusmerjanje poslov	297
vi.	Kombinirano-mrežni poslovni vampirizem	301
c.	Obrambni argumenti (z napako)	308
i.	Ex post facto poravnava	308
ii.	Ugovor »pobota« in (ne)obstoj (protipravne) koristi ...	310
iii.	Ravnanje po predpisih in »privolitev oškodovanca« – razrešnica, skupščinski sklepi, soglasja nadzornega sveta ipd. ter (ne)transparentnost	312
iv.	Zatečeno stanje oziroma ustaljena praksa	314
v.	Zagovor »nisem vedel«	315
3.	Sklepno o kaznivem dejanju zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti kot pretežno preslepitvenem kaznivem dejanju	320
D.	Kvalitativno-kvantitativni sklep: zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti v primerjavi s poslovno goljufijo – kompleksnost v. kompliciranost	323

1. Kvantitativni kontekst in predstavitev vzorca iz terenske raziskave na ODT v Ljubljani	323
a. »Matrjoška analiza«: splošna kriminaliteta – gospodarska kriminaliteta – zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti – poslovna goljufija	323
b. Opis metode terenskega pregleda spisov in predstavitev pregledanega vzorca zadev na ODT v Ljubljani	329
i. O številu osumljencev	332
ii. O času trajanja postopkov	333
iii. O rezultatih vloženih obtožnic	337
iv. O višini (ocenjene) protipravne premoženjske koristi/škode	338
2. Kvalitativni sklep: kompleksnost v. kompliciranost in redukcija	342
IV. Onkraj kazenskega pregona goljuffivih preslepitev v gospodarstvu (zaključna razprava in refleksija)	347
A. »Troprekatna greznica«	349
B. »Menežderska zavarovanja«	351
C. »Odstranjevanje fiktivne tretje dojke?«	356
D. »Casino kejs«	357
V. Zaključni povzetek	363
<i>(Izposojeni) Epilog</i>	<i>369</i>
Seznam tabel, grafov in shem	371
Kratice in okrajšave	373
Literatura in drugi viri	375
Imensko kazalo	389
Stvarno kazalo	393
Abstract	405

(Izposojeni) Prolog

»Čeprav si vsak na svoj način predstavlja odtenek modre barve, če sliši besedo modra, bi se kljub temu velika večina ljudi, če bi jim pokazali sredinsko valovno dolžino nihanja v spektru barve, strinjala, da gre za modro barvo. Problem nastopi pri mejnih konceptih in mejnih razumevanjih. Če se vrnem na naš primer z modro barvo: pri mejnih vibracijah, kjer se modra združuje z rumeno, začnemo na neki točki prepoznavati vibracijo zelene barve. Kje se ta točka začne, je nemogoče natančno določiti. Tudi če bi hoteli tako točko matematično določiti in bi preko te opredelilne točke definirali modro in zeleno barvo, bi dosegli samo to, da bi imeli definicijo obeh barv v enotah svetlobnega valovanja. Ljudje, ki bi jim kazali mejne primere obeh barv, pa bi nekateri prepoznali zeleno barvo, nekateri pa modro. Ta nesoglasja bi se začela večati, čim več rumene bi dodajali modri, in na točki, kjer bi 50 odstotkov ljudi reklo, da je barva, ki jo vidijo modra, drugih pol pa, da je zelena, bi bili najbližje mejnemu konceptu. S ponovnim dodajanjem bi se začel konsenz o imenu percepcije in poimenovanju barve, namreč zelene, spet večati. In natančno enak problem je pri vseh drugih konceptih. Če gre za nekakšno povprečno veljavo, povprečno razumevanje in pogost primer, ga (skorajda) vsi prepoznamo podobno. Če pa gre za mejne, nejasne in redke primere, se naša razumevanja zelo razlikujejo ... Podoben problem nastopa na katerikoli ravni konceptualizacije. Ta je nujno vedno abstraktnejša in bolj generalna od realnosti. Ravno zato pa se vse klasifikacije izkazujejo kot problematične in nepopolne. Svet nam pomagajo razdeliti na določeno število manjših kategorij, da lahko lažje razlikujemo na primer drevesa med seboj: nekatera so iglavci, druga so listavci, eni iglavci so zimzeleni, drugi ne. Pa kljub temu in ravno zato ne ujamemo posebnosti in enkratnosti ter neponovljivosti niti vsake vrste drevesa, kaj šele vsakega posameznega drevesa ... Ko rečemo 'smreka', pa skušamo v to besedo zajeti vse smreke, ki obstajajo in so obstajale na tem svetu. Vsako posamezno smreko zvedemo na nek skupni imenovalec, ki spušča vse, kar s seboj nosi vsaka smreka. Že sama klasifikacija ni nikoli popolna. Vedno spušča nekatere kategorije in jih ne more izčrpno zajeti; in vedno obstaja del realnosti, ki ne sodi v nobeno kategorijo. Med konceptom živega in neživega se vedno najde nek del realnosti, ki tej klasifikaciji ne ustreza – virus.«

*Šugman Stubbs**

* Šugman Stubbs, *SISTEM KAZENSKOPRAVNIH DOKAZNIH PREPOVEDI IN ZAPOVEDI KOT MERILO RAZMERJA MOČI MED POSAMEZNIKOM IN DRŽAVO* (1999), str. 14–15, 17.

I. Uvod

Znano reklo v sodstvu je, da zaključek zadeve za stranke ne sme biti presenečenje. Kako je s tem v tistih kazenskih zadevah, kjer imamo opravka z relativno (ne)določnimi pojmi in standardi, ki so po naravi stvari spremenljivi? Kako se ti pojmi spreminjajo in napolnjujejo z vsebino skozi čas in v konkretnih zadevah? Kateri so ključni dejavniki konkretizacije in selekcije na splošni konceptualni, zakonodajni in ne nazadnje na čisto operativni ravni pregona in sojenja?

A. Preslepitve na meji in onkraj pregona kot predmet preučevanja

Vloga interpretatorja in posledično (pravo)sodne prakse je toliko večja tam, kjer imamo opravka z bolj elastičnimi oziroma t. i. »čigumi« ali »kavčuk« pojmi. Še posebej kroničen problem so nedoločni pravni pojmi in spremenljive blanketete pri inkriminacijah v gospodarstvu. Kot pravi Kobe:

»[...] za gospodarsko kazensko pravo velja posebnost, da uporablja prožne norme, s tem pa je nujno tudi nenatančno. Kazenskopravne norme uporabljajo pojme, ki so relativni, njihova vsebina, gospodarske pravne norme, se večkrat in hitreje spreminjajo (včasih res brez potrebe in premalo premišljeno) pod vplivom gospodarskih gibanj, ki jih je mogoče sorazmerno zanesljivo predvideti, ne pa vedno obvladati; s tem se tudi, posebno pri blanketnih normah, spreminja vsebina protipravnosti kazenskopravne norme. Vse to je sicer pomanjkljivost, ki se je je treba zavedati in jo kolikor mogoče zmanjševati, je pa *nujna* posebnost gospodarskega kazenskega prava.«¹

V kontekstu navedene »Kobetove hipoteze« je predmet tega dela razmejitev med kazenskopravnimi (goljufivimi) preslepitvami na eni strani in zgolj civilnopravno zvijačnostjo na drugi strani. Meja med enim in drugim je vrednostno pogojena in podvržena pogostim spremembam na normativni ravni ter kot taka tudi izrazito izmuzljiva. Preplet teoretičnih in praktičnih problemov v zvezi s tem vodi v

¹ Kobe, *Meje represije na področju gospodarskih deliktov* (1973), str. 281.

nadaljnje »cvetačno« nabrekanje (preslepitvenih) inkriminacij, ki pa temeljnega problema relativne (ne)določnosti ne odpravlja in jo kvečjemu pogloblja ter zapleta. Ob tem praviloma širi cono kriminalnosti na vse strani (in pretežno v bagatelo), kar še bolj hromi celoten kazenskoopravni sistem, ki se že tako utaplja v številu procesiranih zadev. Če k temu dodamo še kvantitativne indikatorje uspešnosti, imamo vse primesi za sistem, v katerem pregon gospodarske bagatele postane *de facto* prioriteta, reševanje hujših in kompleksnejših zadev pa se odlaga, dokler se »prvotno deviantna ali 'grešna' narava določenih podjetniških praks s potekom časa [ne očisti, zradira in odpravi] (*ex post facto*) ...«²

Iskanje ravnotežja med zlatim načelom *nullum crimen nulla poena sine lege praevia et certa* na eni strani in prožnimi ter nenatančnimi normami kot *nujno* posebnostjo gospodarskega kazenskega prava pride najbolj do izraza v mejnih primerih. Če se omejim na preslepitve, gre za tiste primere, ko nekateri v istem pojavu vidijo goljufivo preslepitev, drugi pa zgolj civilnopravno zvijačnost. Postopna (re)konstrukcija koncepta pregonljivih (goljufivih) preslepitev na konkretnih prelopnih mejnih zadevah pokaže trend opuščanja zahteve po posebej kvalificiranih oblikah preslepitvenega ravnanja. Hkrati lahko zaznamo oddaljevanje posameznih preslepitvenih inkriminacij od »čistega« premoženjsko-škodnega načela k »čistemu« varovanju zaupanja kot metadobrine, ki povečuje potencial družbenega sistema za kompleksnost. Še posebej je to opazno znotraj asimetričnih zaupnih razmerij agent – principal v gospodarstvu. Ta so namreč ob naraščajoči kompleksnosti gospodarskega sistema gonilna sila nadaljnega družbenega razvoja. Z drugimi besedami, v razmerjih z elementi zaupanja veljajo strožji standardi glede tega, kdaj »navadna« preslepitev postane kazniva oziroma goljufiva.

V naši pozitivnopravni ureditvi je to primeroma razvidno pri kaznivem dejanju poslovne goljufije³ in kaznivem dejanju zlorabe položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti,⁴ ki sta predmet podrobne analize v osrednjem delu monografije. Pri obeh bodo v ospredju predvsem konkretni eksemplari iz pravosodne prakse. Prepričan sem namreč, da je najbolj učinkovit način zmanjševanja nedoločnosti abstraktnih pojmov preko nabora konkretnih, življenjskih eksemplarjev.⁵ Tudi ob

² Kanduč, *Kriminaliteta, delo in podjetništvo* (2004), str. 370–388.

³ Zdjaj 228. člen Kazenskega zakonika (KZ-1), prej, od novele KZ-A iz leta 1999, 234.a člen KZ RS.

⁴ Zdjaj 240. člen KZ-1, prej, od KZ RS naprej, 244. člen z naslovom Zloraba položaja ali pravic. Načeloma bomo – da se izognemo zmešnjavam s terminologijo – uporabljali zdaj veljavno poimenovanje tudi za 244. člen KZ RS.

⁵ Pojem eksemplar uporabljam kot skupni širši pojem za primere iz sodne prakse v ožjem smislu in za primere, ko je bilo neko ravnanje zaznano kot preslepitev, pa je prišlo do odstopa od pregona, zavrženja

hitrih spremembah zakonodaje, blanket ali standardov, torej v motnih vodah, lahko dober nabor eksemplarjev predstavlja jasen referenčni okvir za navigacijo.

B. Konkretizacija metode: od metode v širšem splošnem smislu do metode v ožjem operativnem smislu

Ni naključje, da Pavčnik svoj pregled pogledov na naravo prava v Teoriji prava zaključí s sintetičnim pojmovanjem prava, kjer med drugim pravi:

»Človekove pravne odločitve so vselej povezane z družbenimi razmerji in življenjskimi primeri, v katerih se človek nahaja, s pravnimi pravili, ki jih sporočajo formalni pravni viri, in z vrednotami, ki so bodisi izhodišče pravnega (normativnega) urejanja ali pa so cilj (dobrina), h kateremu pravna dobrina teži in ga hoče udejanjiti. Del teorije posebej poudarja, da se mora pravna znanost ukvarjati z vsemi tremi sestavinami prava. V naravi pravnega pojava je, da ga ni mogoče osamiti in zožiti na eno samo razsežnost [...]. Pravnih pravil ne moremo ustvarjati in jih razlagati in uporabljati, če jih ne povezujemo z drugima dvema prvinama [...]. Teorije, ki gradijo na teh in njim podobnih izhodiščih, so sintetične, integralne oziroma trodimenzionalne teorije prava.«⁶

Sintetična teorija, ki jo tudi sam prevzemam kot metodološko izhodišče, je v svojem vrednostnem temelju vključevalna, zaradi česar mi je še posebej blizu. Drugače kot t. i. »čiste« teorije (vrednostne ali naravnopravne, sociološke in normative, na čelu s Kelsnovo čisto teorijo prava) ne diskriminira različnih pristopov pri preučevanju pravnih pojavov ali izključuje katerega med njimi. Tiste družbene skupnosti in skupine, ki jim je uspelo ustvariti ustvarjalno sožitje različnih kultur in pogledov, so doslej vedno prosperirale, (arogantno) izključevanje in zapiranje v ozek krog pa praviloma vodi v stagnacijo, frustracijo, jezo in »re(p/g)resijo«. Zlitje različnih vidikov in pristopov pri preučevanju pravnih pojavov na podoben način kot odprtost družbe povečuje verjetnost konceptualnega napredka. Kot pravi Hall: »Če gledamo na neki predmet iz različnih zornih kotov, se posamezne zaznave kopičijo ena na drugo in na koncu zlijejo v celovitejšo percepcijo objekta.«⁷ Hall

zadeve ali druge oblike zaključka postopka s strani organov pregona. Skratka, za vse zadeve, ki kakorkoli zaidejo v kazenskopравни sistem. Slovar slovenskega knjižnega jezika za pojem eksemplár sicer pravi: vsaka od več istovrstnih stvari; primerek, vzorec: zbirka metuljev ima več lepih, redkih eksemplarjev ...

⁶ Pavčnik, *TEORIJA PRAVA* (1999), str. 501–504.

⁷ Hall, *THEFT, LAW AND SOCIETY* (1952), str. xv. V originalu: »[By] looking at an object from different positions the specific perceptions cumulate and fuse into an integrated perception of the object.« Kjer ni drugače navedeno, gre povesod za moj prevod.

v strnjeni obliki prav tako postavi nekoliko bolj metodološko-operativni okvir sintetične teorije, ki ga bom malenkostno prilagojenega posvojil za svojega v delu, kjer navede naslednje:

- (i) funkcioniranje sodišč [in organov odkrivanja ter pregona in nadzora] je pomembno povezano s spremljajočimi družbenokulturnimi potrebami, kar se odraža tako v postopkovnem kot materialnem pravu;
- (ii) kronološko zaporedje poglobitnih faz pravnih sprememb je: (1) časovni zamik med materialnim pravom in družbenimi potrebami, (2) spontana prizadevanja (prakse) sodišč, drugih organov, [strokovne javnosti] in laikov, da bi prišlo do učinkovite prilagoditve, in (3) zakonodajne spremembe;
- (iii) pravna načela, relativno (ne)določni pravni standardi in pojmi hkrati predstavljajo formalno povezavo med starim pravom in pravom v nastajanju ter osnovni smerokaz za reševanje pravnih problemov.⁸

Shema 1: The Great Circle of Law⁹

⁸ *Ibidem*, str. xii–xiii.

⁹ Shemo sintetične teorije prava ob določeni stopnji umetniške svobode reproduciram po spominu s predavanj (prof. Pavčnika) pri predmetu Uvod v pravoznanstvo iz prvega letnika pravnega študija. Shema prikazuje medsebojno povezanost hierarhičnih pravnih aktov (ustava – zakon – odločbe) z družbo ... Znotraj normative piramide akti z višjo hierarhično vrednostjo vplivajo na akte z nižjo veljavo. Uporaba aktov v konkretnih zadevah vpliva tudi v obratni smeri v smislu interpretacije višjih

Z vidika preučevanja preslepitev na meji in onkraj pregona bodo za nas osrednjega pomena bolj ali manj spontana prizadevanja in prakse sodišč ter drugih državnih organov, da bi prišlo do prilagoditve normativnega okvira skozi konkretne (mejne) zadeve oziroma eksemplarje. Ti so po moji oceni najbolj priročno sredstvo za trodimenzionalno/sintetično analizo. V eksemplarjih lahko neposredno opazujemo, kako se konkretno združi z abstraktnim in nastane nova kvaliteta, ki povratno vpliva tako na abstraktno kot na konkretno. S tem ko take in drugačne eksemplarje postavimo v središče analize, hkrati omogočimo tistim, ki bodo zadevo brali za nami, bolj neposredno izkustvo problema in najnižji skupni imenovalec, na podlagi katerega se lahko razvije nadaljnja razprava, tudi ko »ustrelimo kakšnega osla«. Kot bomo videli, tak pristop tu in tam postane nekoliko »štorst« v smislu neizogibne deskriptivnosti, a ocenjujem, da je to cenovno občasno vredno plačati. Flyvbjerg, ki je rehabilitiral metodo analize posamezne zadeve kot znanstveno metodo, v zvezi s tem pravi naslednje:

»Metoda analize primerov pogosto vsebuje precej opisnega pripovedovanja. Dobre pripovedi se dotikajo kompleksnosti in nasprotij, ki jih prinaša življenje. Posledično je take pripovedi težko, če ne nemogoče, povzeti v priročno zapakirane znanstvene formule, splošne hipoteze in teorije. V tem kritiki vidijo pomanjkljivost te metode. Toda za posameznega raziskovalca posebej 'debela' in težko povzemljiva pripoved ni problematična. Nasprotno, pogosto je znak tega, da je v teku svoje raziskave našel posebej bogato problemsko področje. Vprašanje je torej, če je povzemanje in generaliziranje, v katerem kritiki vidijo ideal, vedno zaželeno.«¹⁰

Da bi v celoti razumeli pomen eksemplarjev za razvoj posameznikovega obvladovanja določene materije in za razvoj pravne kulture, je treba narediti majhen korak nazaj in se za kratek čas pomuditi pri modelu učenja, ki sta ga razvila

hierarhičnih aktov preko uporabe akta v konkretni zadevi. Pozitivnopravna piramida se v končni fazi realizira preko odločb, ki zadevajo konkretne posameznike. Ti kot celota tvorijo družbo, ki normativne akte sprejema na različnih ravneh (ustavodajalci, zakonodajalci). Kvaliteta normativne piramide tudi sama vpliva nazaj na družbo. Skratka, v realnosti gre za neločljivo celoto oziroma družbeno-normativni življenjski krog.

¹⁰ Flyvbjerg, *Five Misunderstandings about Case-Study Research* (2006), str. 237. Glej tudi Flyvbjerg, *MAKING SOCIAL SCIENCE MATTER: WHY SOCIAL INQUIRY FAILS AND HOW IT CAN SUCCEED AGAIN* (2001). Da bi se izognili nepotrebemu in preširokemu reproduciranju, v celoti napotujemo na citirani deli za bolj podrobno utemeljitev metode analize primera kot znanstvene metode: od natančno izdelane zavrnitve pogostih pavšalnih kritik te metode do številnih konkretnih primerov aplikacije te metode v znanstveni praksi.

brata Dreyfus. »Model Dreyfus« razdeli proces pridobivanja znanj in spretnosti za posameznika v pet stopenj:

- (i) čisti začetnik (angl. *novice*);
- (ii) začetnik z nekaj izkušnjami (angl. *advanced beginner*);
- (iii) izkušeni poznavalec (angl. *competent performer*);
- (iv) poznavalec, ki obvlada materijo (angl. *proficient performer*) in
- (v) mojster/virtuoz (angl. *expert*).

Razlike med posameznimi stopnjami glede na dejavnike ocenjevanja so povzete v tabeli, navedeni v nadaljevanju. Kar je za nas bistveno, je dejstvo, da preko soočanja s številnimi konkretnimi primeri in situacijami posameznik postopno nabira izkušnje in začenja vedno hitreje prepoznavati podobnosti. Bolj ko se pomika proti stopnji mojstra/virtuoz, večjo vlogo pri njegovih ravnanjih ima kontekst. Začetnik se zanaša pretežno na naučena in dekontekstualizirana pravila (recimo pri učenju vožnje avtomobila: ko dosežeš hitrost X, spremeni prestavo) in svoje znanje ocenjuje na podlagi tega, kako dobro obvlada (abstraktna) pravila, ki se jih je naučil. Na določeni stopnji je pravil toliko, da začetnika začnejo hromiti v dejanskih situacijah – na tej stopnji jih mora postaviti na stran, če želi napredovati na naslednjo stopnjo. Na drugi stopnji se začne začetnik na podlagi nabranih izkušenj čedalje bolj zanašati na kontekstualno pogojeno znanje (poleg hitrosti je pomemben tudi zvok motorja v posamezni situaciji) in preko nabranih izkušenj ve, kdaj mora odstopiti od določenega (dekontekstualiziranega in abstraktnega) pravila. Na določeni točki obvladovanja materije število elementov, ki jih posameznik zaznava, postane neobvladljivo in paralizirajoče. Da preide na tretjo stopnjo, se mora naučiti postavljanja prioritet, kar zahteva sposobnost izdelave načrta ravnanja in določitev jasnih (prioritetnih) ciljev (vse zaznano ni enako pomembno) – z drugimi besedami: določen del realnosti mora odmisli (da zreducira kompleksnost situacije) in se osredotočiti na uresničevanje prioritetnih ciljev. Za določanje načrta ravnanja v dani situaciji ni objektivnih, vnaprej postavljenih postopkov; potrebna je individualna ocena, kaj je pomembno in kaj ne. To vodi k večji odgovornosti, saj se posameznik v primeru neuspeha ne more več »ekskulpirati« s tem, da je ravnal po pravilih – načrt je izdelal sam na podlagi subjektive ocene. Zaradi večje stopnje avtonomnosti pride do večje stopnje (občutka) odgovornosti. Do zdaj smo imeli ves čas opravka z zavestnimi, analitično-racionalnimi odločitvami; na naslednji, četrti stopnji pa se začne prehod v intuitivno odločanje, spet na podlagi nabranih izkušenj – o načrtih in prioritetah se ne razmišlja na zavestni ravni, odločitev glede nadaljnjega ravnanja je sprejeta v

trenutku glede na podobne situacije v preteklosti, ki jih ima posameznik v podzavesti. Kot povzame Flyvbjerg, pride na podlagi nabranih izkušenj do spontane interpretacije in intuitivne presoje, ki je rezultat preteklih načrtov, ki so v podobnih situacijah delovali. Na zadnji, peti stopnji mojster/virtuoz holistično, sinhrono in intuitivno zaznava vedno manjše variacije glede širšega konteksta, problemov ne rešuje na kakšni zavestni ravni, temveč zgolj dela to, kar obvlada, brez kakšnega posebnega truda.¹¹ Zdaj pa k razlogu za opis modela Dreyfus in bistvu:

»[...] zgolj na podlagi izkušenj s konkretnimi eksemplari lahko posameznik napreduje s tretje stopnje navzgor. Če izobraževanje poteka izključno na ravni kontekstualno neodvisnega znanja in [abstraktnih] pravil, to je takšnega znanja, ki ga najdemo v [klasičnih] učbenikih [ali zakonih] ..., bodo posamezniki obsojeni na prve tri stopnje razvoja. To je posledica omejenosti na analitično racionalnost: ta ni dovolj za doseganje najboljših rezultatov ne za strokovnjaka, ne za študenta, ne za raziskovalca in ne za praktika. Študent lahko ob dobri izbiri eksemplarjev doseže tretjo stopnjo, kontekstualno-neodvisno znanje pa ga bo pripeljalo zgolj do prvih dveh stopenj. Prvi dve stopnji sta pomembni za vsako področje, toda če ju postavimo za najvišji cilj učenja, potem privolimo v regresijo ... Velika razdalja od predmeta študija in pomanjkanje povratnih informacij z lahkoto zapeljeta v poneumljen učni proces, ki pri raziskovanju vodi v ritualne akademske slepe ulice, ko oblika postane bolj pomembna od vsebine. Kot raziskovalno sredstvo je analiza konkretnih eksemplarjev lahko učinkovito zdravilo proti tovrstnim tendencam [...].«¹²

¹¹ Flyvbjerg, *MAKING SOCIAL SCIENCE MATTER: WHY SOCIAL INQUIRY FAILS AND HOW IT CAN SUCCEED AGAIN* (2001), prvi del, drugo poglavje. Glej tudi Dreyfus in Dreyfus, *MIND OVER MACHINE: THE POWER OF HUMAN INTUITION AND EXPERTISE IN THE ERA OF THE COMPUTER* (1988), ter Dreyfus in Dreyfus, *A FIVE-STAGE MODEL OF THE MENTAL ACTIVITIES INVOLVED IN DIRECTED SKILL ACQUISITION* (1980).

¹² V originalu: »[...] it is only because of experience with cases that one can at all move from level three in the learning process to levels four and five. If people are exclusively trained in context-independent knowledge and rules, that is, the kind of knowledge which forms the basis of textbooks [...], they will remain at the first levels of the learning process. This is the limitation of analytical rationality: it is inadequate for the best results in the exercise of a profession, as a student, researcher, or practitioner [...]. In a teaching situation, well chosen case studies can help the student to achieve competence (level three in the learning process), while context-independent knowledge will bring the student only to the beginner's level (levels one and two). Beginner's knowledge should not be discounted: facts and rule-based knowledge are important in every area. But to make them the highest goal of learning is regressive [...]. Great distance from the object of the study and lack of feedback easily leads to a stultified learning process, which in research can lead to ritual academic blind alleys, where form becomes more important than the content. As a research method, the case study can be an effective remedy against this tendency.« Flyvbjerg,

Tabela 1: Povzetek modela Dreyfus¹³

Raven		Značilne poteze	Dojema kontekst?	Prepozna prioritete?	Obravnavna konteksta	Odločanje
i	Začetnik	Rigidno se drži pravil. Omejena situacijska zaznava. Brez samostojnosti.	Ne	Ne	Analitično	Racionalno
ii	Izkušeni začetnik	Omejene izkušnje. Minimalna samostojnost.	Da	Da		
iii	Izkušeni poznavalec	Standardizirani in rutinizirani postopki, zavestno načrtovanje, postavljanje prioritet/ciljev.				
iv	Poznavalec, ki obvlada	Celovit pogled na zadevo, lahkotnejše odločanje, zaznava deviacije od standardnih vzorcev, prepozna bistvo.			Holistično	
v	Mojster/ Virtuoz	Intuitivno dojetje in reagiranje, po analizi posega samo v novih situacijah.				Intuitivno

Čeprav je opisan model ustvarjen za posameznika, ga lahko z malo domišljije prenesemo tudi na kolektivne entitete, kot je država, ali pa celo na posamezne državne organe. Nabor konkretnih eksemplarjev je predpogoj za dvig pravne kulture in za učinkovito delo posameznih državnih organov, pa naj gre za policijo, državna tožilstva ali sodišča. Odsotnost sistematičnega nabora eksemplarjev vodi v kolektivno amnezijo, stopicanje na mestu, ponavljanje istih napak in preko tega v neučinkovito porabo (javnih) sredstev. Na svojstven in oster način je pri nas potrebo po večjem poudarku na obravnavi empiričnega gradiva v obliki konkretnih zadev pred časom takole izpostavil Zupančič:

»Čas, ko je bilo pravo samo tisto, kar se je predestiliralo v glavah profesorjev prava, je nepreklicno minil. Ta zgodovinska anomalija kontinentalnega prava je izšla iz francoske revolucije in iz njej sledeče preveč mehanične

MAKING SOCIAL SCIENCE MATTER: WHY SOCIAL INQUIRY FAILS AND HOW IT CAN SUCCEED AGAIN (2001), drugi del, šesto poglavje.

¹³ Prevedno in prirejeno po: Lester, *Novice to Expert: the Dreyfus Model of Skill Acquisition* (2005), str. 2.

Imensko kazalo

A

Ahtik, M. 275, 355, 380
Ambrož, M. 2, 144, 184, 185, 375, 379
Anderson, C. 35, 377
Angioni, F. 184

B

Baldwin, J. E. 42, 375
Barbara, B. 123, 124
Barnett, P. W. 211, 379
Bauer, M. 130, 131, 383
Bavčar, I. 131, 132
Bavcon, L. 58, 64, 76, 77, 79, 83, 185, 241,
254, 257, 260, 265, 270, 315, 316, 375, 377
Beale, J. H. 39, 379
Beccaria, C. 58, 64, 69
Belc, I. 80, 143, 241, 375, 377
Bertoon, L. 111
Boyce, R. M. 49, 377
Braithwaite, J. 96, 97, 266, 375, 379
Bremmer, I. 92, 375
Britovšek, M. 80, 375
Brvar, B. 327
Burger, W. E. 202
Byrne, R. W. 32, 375, 379

C

Call, J. 35, 381

Coffee, J. C. 117, 118, 206, 207, 379

D

de Guant, J. 41
Debenjak, D. 63
Deisinger, M. 116, 140, 184, 233, 240, 244,
245, 247, 265, 281, 313, 375
Delmas-Marty, M. 103, 104, 105, 106, 376
Dežman, Z. 21, 244
Dolenc, M. 25, 26, 72, 73, 74, 84, 103, 376,
379
Dorn, N. 355, 379
Dreyfus, H. 18, 19, 20, 371, 376, 383
Drnovšek, J. 133

E

Edelhertz, H. 97, 376
Edward III. 41, 377
Edward IV. 41
Elkind, P. 214, 377

F

Ferlinc, A. 107, 113, 114, 115, 197, 251, 379
Fišer, Z. 21, 92, 168, 174, 184, 190, 376, 379
Flyvbjerg, B. 17, 19, 22, 23, 376, 379
Franc I. 70
Franc Jožef I. 70

G

- Gerenčer, I. 130, 383
Giudicelli-Delage, G. 103, 104, 105, 106, 376
Glanvill 38
Golec, B. 60
Gošnik, V. 130
Green, S. P. 49, 376, 377
Grubelič, S. 121
Gruenfeld, D. H. 35, 377

H

- Hall, J. 15, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 45,
47, 48, 50, 57, 58, 64, 69, 376
Hawkins, W. 50, 376
Henning, P. J. 201, 202, 379
Henry IV. 41
Hewstone, M. 101, 376
Holldobler, B. 30, 380

I

- Ivanjko, Š. 99, 225, 376
Ivošević, D. 90, 380

J

- Jager, M. 109, 251, 268, 380
Jakulin, V. 237, 315, 318, 375, 380
Janka, K. 69, 70, 82, 83, 84, 86, 376
Jankowski, P. F. 198, 376
Janša, I. 130, 141, 383
Jelenc, F. K. 58, 63
Jensen, K. 35, 381
Jenull, H. 183, 191, 234, 238, 380
Joly, E. 198, 237, 243, 247, 250, 251, 253, 258,
259, 264, 273, 274, 276, 278, 288, 298, 301,
302, 308, 313, 318, 320, 376

- Joly-Baumgartner, C. 198, 237, 243, 247,
250, 251, 253, 258, 259, 264, 274, 276, 278,
288, 298, 302, 313, 320, 376

- Jožef II. 70
Juhart, M. 37, 45, 375, 376
Jung, C. G. 348

K

- Kahan, D. M. 97, 98, 382
Kambič, M. 59, 376
Kanduč, Z. 2, 14, 25, 380
Karadordevič, A.
Kaufmann, A. 105, 376
Kelsen, H. 15
Keltner, D. 35, 377
Keršmanc, C. 3, 275, 355, 380
Klun, Ž. 120
Kobe, P. 13, 76, 88, 89, 93, 129, 375, 377, 380
Kocbek, M. 284, 376, 380
Kosem, F. 125
Košir, N. 64, 69
Kozina, J. 146, 173, 308, 380
Kramberger, I. 130, 383

L

- Lapajne, S. 35, 380
Linné, K. 95
Livingstone Smith, D. 29, 30, 32, 33, 34, 377
Luhmann, N. 102, 377

M

- Maklecov, A. 73, 84, 239, 381
Mannheim, H. 96, 377
Manstead, A. S. R. 101, 376
Marx, K. 89
Matijević, D. 197, 221, 222, 381
Maver, D. 132

McBarnet, D. 215, 381
 McLean, B. 214, 377
 Miklavčič, T. 123
 Miložič, M. 381
 Minsky, H. 355, 381
 Mitchell, R. W. 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 377
 Modri, M. 281
 Morgan, C. L. 30, 31, 377
 Moser-Harder, B. 355, 383
 Mozetič, P. 79
 Mulder, A. 88, 381

N

Novoselec, P. 114, 115, 199, 222, 223, 224,
 230, 231, 232, 237, 239, 244, 245, 251, 381

O

O'Connor, S. D. 210
 O'Sullivan, J. R. 220, 377

P

Pavčnik, M. 15, 375, 377
 Pavlin, P. 64, 85, 379
 Penko, B. 78, 79, 377, 398
 Perelman, C. 244
 Perić, T. 133, 383
 Perkins, R. N. 49, 377
 Petan Žura, M. 329
 Peterle, L. 131
 Pipan, F. 130
 Podbevšek, B. 381
 Popović, A. 381
 Prentiss Bishop, J. 47, 49, 377

R

Raithby, J. 50, 377

Rakoff, J. 200, 201, 202, 203, 381
 Redstone, V. B. 41, 381
 Repe, B. 130, 381
 Richard II. 41
 Riedl, K. 35, 381
 Rothman, M. L. 98, 382
 Roxin, C. 144, 239

S

Sadar, D. 336
 Sajovic, B. 45, 377
 Scalia, A. 216
 Selinšek, L. 89, 90, 91, 92, 99, 101, 199, 237,
 243, 377, 378, 381
 Shapiro, S. P. 97, 99, 102, 109, 110, 111, 381,
 382
 Sheppard, H. J. 348, 382
 Skilling, J. 8, 212, 214, 217, 218, 219, 382, 385
 Skrušny Korošec, E. 329, 409
 Srzentić, N. 88, 89, 91, 382
 Stalin, J. V. 80
 Stavisky, A. 198, 376
 Stephen, J. F. 38, 39, 42, 44, 49, 55, 56, 57,
 67, 69, 81, 83, 103, 210, 378
 Stevens, J. P. 210, 211
 Story, J. 52, 53, 56, 206, 379, 384, 403
 Strauss, N. 30, 378
 Stroebe, W. 101, 376
 Stroligo, K. 78, 79, 377, 398
 Sutherland, E. 95, 96, 97, 378
 Svetek, S. 324, 382

Š

Šilovič, K. 376
 Škrk, M. 386
 Škrubej, K. 57, 59, 63, 67, 68, 378, 382
 Šorli, M. 125, 318, 382

Štajnpihler, T. 40, 378
Šturm, L. 105, 378
Šubic, M. 132, 383
Šugman Stubbs, K. 11, 101, 369

T

Tahović, J. D. 77, 89, 230, 378
Tajfel, H. 101
Tannenbaum, B. M. 218, 382
Tappan, P. 96
Terstegen, O. 95, 378
Tomasello, M. 35, 381
Tomažič, J. 308, 383
Tomba, G. 21, 382
Trivers, R. L. 29, 378
Tušek, M. 95, 96, 382

U

Ule, M. 101, 378

V

Valetič, J. 361, 362, 367, 368

Vasle, V. 132, 133, 383
Vilfan, S. 37, 59, 60, 62, 71, 72, 75, 378
von Bar, C. L. 59, 63, 82

W

Wheeler, S. 97, 98, 382
Whiten, A. 32, 379
Wickler, W. 29, 378

Z

Zakonjšek, E. 132
Zdolšek, S. 137
Zirpins, W. 93, 94, 95, 378
Zlatarić, B. 223, 378
Zlobec, J. 132
Zupančič, B. M. 20, 21, 305, 345, 378, 379

Ž

Žalik, V. 123
Žnidaršič Kranjc, A. 133
Župančič, O. A. 378

Stvarno kazalo

A

abonma za gledališče 271
abus de confiance 55, 103, 104
abus des pouvoirs 243
abus des voix 243
abus du crédit 243, 251, 282
adresa 72
agent
– razmerje agent – principal 14, 44, 57, 87, 108, 109, 110, 111, 112, 116, 178, 197, 204, 213, 220, 223, 242, 268, 288, 296, 301, 320, 321, 322, 344, 361, 354, 365, 367
– kaznivo dejanje zlorabe položaja kot agent revolucije 100
akcesorna kazniva dejanja
– limitirano 275
alergije 341
allomoni 30
amnezija
– kolektivna 20, 360, 366
analogija v kazenskem pravu 58, 59, 62, 63, 64, 69, 76, 84, 85
antropocentrizem 32
antropomorfizem 30
appropriation de biens 247
appropriations frauduleuses 104
argumenti
– obrambni 308
arhetip 25, 32, 363
artifice to defraud 115, 195, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 209, 212

asimetričnost
– informacij 86, 108, 261
– v zaupnih razmerjih kot merilo 204
Atemeles pubicollis 30, 33
atomij
– gospodarsko-kriminološki 93, 94, 95
augmentacijska mama plastika 356
avans 124, 125, 138, 146, 178, 196, 249, 250, 260, 292
avansiranje 250, 260
avion 293, 271
avtomobil 18, 47, 121, 124, 125, 126, 127, 133, 135, 176, 177, 227, 235, 249, 271, 279, 290, 294, 295, 322, 343
avtonomno jedro 243, 269, 308, 321, 344, 355

B

bagatela 14, 119, 142, 146, 179, 192, 193, 337, 341, 342, 344, 347, 359, 360, 364, 366
bagatelizacija 119, 142, 344
bakreni vodnik 238, 239
banka 46, 55, 74, 92, 106, 110, 131, 137, 183, 194, 226, 244, 250, 260, 263, 272, 280, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 298, 302, 341
bankir
– zadolžen za nadzor 263
Batesianska mimikrija 33
bdcsdwoew 321
bedra, piščančja 246, 277
beli ovratnik 95–99
bič 61, 221–222

blanketa 13, 15, 88, 91, 196, 240, 241, 246,
247, 270, 281, 296, 315, 360, 366

blanketne norme 13, 15, 88, 91, 196, 240, 241,
247, 270, 281, 296, 315, 360, 366

Bog 63, 66

bolje vrabec v roki kot golob na strehi 297

breach of fiduciary duty 115, 203, 206, 220

bubreg v loju 30

Buridanov osel 251, 255

buzdovan 203

C

Canis lupus familiaris 30, 33

casino 349, 357, 358, 360

celična delitev 43

centralnoplansko gospodarstvo 88

centrifugalni ventilator 350

cona kriminalnosti, širjenje 14, 26, 36, 80, 81,
98, 99, 100, 106, 116, 117, 168, 176, 179,
182, 191, 192, 194, 195, 208, 212, 220, 230,
242, 247, 314, 347, 360, 361, 363, 366, 367

crimes en col blanc 103, 104

Crvena zastava 135

cvetober 269, 348

Č

čigumi 13

član upravnega odbora

- kot pomočnik v opustitveni konstrukciji 263

čoln

- uporaba družbenega 250

črna lista

- banke 263

črni fond 207, 249, 275, 281

D

Damoklejev meč 221

Deklaracija o suverenosti 129

dejavnost

- invencijsko-inovacijska 350–351

delikt

- krvosodni 37, 38, 39, 42, 43, 44, 45, 51,
56, 57, 59, 60, 61, 62
- kvazidejavnostni 184–186
- kvaziposledični 185

délits d' astuce 103, 112, 363

delničarji

- manjšinski 298, 302, 304, 305, 313

delnice 215, 233, 263, 273, 280, 283, 284, 285,
295, 301, 305, 306, 307, 309, 310, 316, 317,
318

- lastne, 305, 307, 317, 373

Delo plus 130

Demos 129, 133

denar 46, 47, 49, 52, 53, 68, 71, 74, 75, 79, 87,
89, 97, 98, 103, 107, 108, 109, 115, 121,
124, 201, 203, 204, 210, 218, 219, 227, 236,
244, 245, 248, 251, 257, 263, 264, 265, 278,
281, 291, 293, 294, 303, 304, 310, 341, 356,
358, 362, 368

denar, plastični 79

destilat 241

differentia specifica 34, 90, 139

Digeste 68

direktor

- dejanski ali de facto 258–259

dirigeant de fait (*glej* direktor, dejanski)

diskrecija

- interpretacijska 176, 180, 187, 189, 192,
232, 265, 308, 323

dnevnice 196, 271, 354

Dnevnik 132, 137

dnevnik

- interni 157, 165, 234, 253

dojka

- fiktivna tretja 348, 356, 357

dokapitalizacija 301–303

dokazni krog 154

doktrina nepremoženjskih pravic (intangible
rights theory) 208, 211, 215

dolg in premoženjska škoda 188–189
 donatorstvo/donacije 268, 269, 291, 293
 dragulji 49
 drobovina 349
 druga medkatedrska konferenca 142
 društvo 59, 266, 267, 268, 269, 271, 275, 279,
 291, 305,
 družba 34–35, 58–59, 63, 108, 113
 lastnina
 – družbena 78, 82, 197, 223–232, 349
 država
 – v ožjem, širšem pomenu 34–35
 – SHS 72

E

ejakulacija 29
 ekscerpt 42, 82, 152, 170, 256
 eksemplarji 14–24, 69, 269–270, 322, 342, 360,
 363, 366
 ekskulpacija 242
 ekspertiza 320
 Enron 214–215
 escroquerie 55, 103, 104
 etolog 26
 evolucija 23, 25, 120, 197, 212, 224, 232

F

falsifikat
 – intelektualni 232
 falsum 66, 68
 farmacevtske družbe 266–268
 faux 68, 82, 103–105
 fenomenologija 25, 87, 88, 93, 257, 363
 feromon 29
 fikcija
 – pravna 313
 filouterie 104, 107, 115
 filter (*glej* mehanizem, selekcijski) 152, 155,
 158

finančni instrumenti
 – izvedeni 60, 307
 firmožderstvo 305
 flance 95
 FLRJ 76–78, 88, 222, 224, 230
 fraktal 359
 francoska revolucija 20, 58, 64
 fraud by abuse of position 199
 fusion rapide 301
 fusion-absorption 301

G

geneza 25, 120, 197
 geuklerrey 58, 60, 61, 62, 63, 81
 g(n)ojišče 307
 goljufive preslepitve 13–14, 26
 – gnezdo novejših 86
 goljufija
 – črpalniška 104, 107
 – hotelska 104, 107
 – rent-a-car 124
 – serijska (*glej tudi* zadeva Grubelič) 126
 – z zlorabo položaja 199, 221
 goljufivi namen/naklep 122–129, 139, 163,
 165, 184, 185, 201, 213, 313–314, 319
 gospodarska kriminaliteta (*glej* kriminaliteta)
 gospodarsko-kriminološki atomij (*glej* ato-
 mij)
 gozd 36, 89, 306
 grad 250
 gradnja 119, 178, 181, 183, 248, 251–252, 263,
 275, 276, 289, 292, 293
 graja 57, 127, 170, 304, 322

H

Hanzeatska zveza 42, 43
 harm principle 203, 208
 himba 86, 200

hipoteza

- higienska 341
- Kobetova 13, 146, 241, 360, 366

holistični razvoj 19–20, 271

homeostaza 34

Homo fallax 33

Homo sapiens 30, 33

hrbtenica slovenskega sodstva, lomljenje 132–133

hrošč

- vrste *Atemeles pubicollis* 30, 33

hudič se skriva v podrobnostih 292

hudodelstvo 26, 62, 66, 70, 71, 75, 81, 82, 89

I

ideologija 92, 223, 224

iglavci 11

igra 32, 33, 71, 99, 245, 357

- forme 351
- gospodarska 99
- podjetniška 99, 194

Ilirske province 66, 73

imetništvo 38, 45

implantat 80

implozija 100

infirmetas culpae adnumeratur 107

infrastruktura

- komunalna 276

intangible rights theory 208, 209, 211, 212, 213, 218, 220, 221

interes

- javni 34, 182

ironija 111, 194, 207

iter criminis 257–258

izgradnja troprekatne pretočne greznice 350

izkušnje 18, 20, 80, 142

izobraževanje za zdravnike 266–268

izplačilo regresa 229, 312, 349

izterjava dolgov

- opustitev 277

izvedenec 127, 133, 181, 286, 296, 316, 317, 319

izvedeni finančni instrumenti 80, 307

J

jas(a), sončna 36

K

kamenček v mozaiku 123, 127

kapitalizem

- državni 88, 92, 197

karc, svinjski 246

kategorizacija

- preslepitev 26–35, 55, 92, 101–108

kavarna 347, 365

kavčuk 13

kazniva dejanja

- pluriofenzivna (zoper gospodarstvo, razvoj ...) 101
- zoper gospodarstvo kot gnezdo novejših goljufivih preslepitev 86

kickbacks (*glej* provizija)

kirurg

- plastični 356

klavzula

- revalorizacijska 279
- salvatorična 61

klanje živine 349

klobasa

- domača 351

Kobetova hipoteza 13, 146, 241, 360, 366

kodifikacija 23, 57–86

kognitivne posledice kategorizacije 101

Kolt 45 203

Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) 267, 268

kompleksnost 323, 342

- družbene ureditve 25, 44, 57, 86, 87, 102, 108, 110, 111, 112, 197

kompliciranost 323, 342
 konceptualizacija 25–33, 59–60, 82–84, 101,
 174, 269, 270, 321, 363, 369
 konflikt interesov 111, 267, 320, 349
 – nerazkrit 206, 213, 219, 220, 296
 konj 47–48
 kontekst (družbenoekonomski) 35–54, 135–
 138
 kopulacija
 – osja 29
 korist
 – nepremoženjska 213, 215, 218, 230–
 233, 241, 242, 280, 282, 285, 286, 293,
 296, 312
 korupcija 41, 53, 251–257, 264–269, 288–289
 Kragujevac 135
 kraja 297, 301, 305
 Kraljevina Jugoslavija 72
 kriminaliteta
 – belega ovratnika, povzetek 98–99
 – gospodarska 96, 323–329
 kriminološki poskusi klasificiranja odklon-
 skih ravnanj v gospodarstvu 93–101
 kriza
 – finančna 88, 92, 98, 197, 307, 359
 krotitelj zveri 221–222
 krpa, vlažna 348
 kršitev zaupnega razmerja (*glej* breach of fidu-
 ciary duty)
 kupola
 – zaščitna 358–359
 kvazidelikt 184–186
 kverula 340
 kverulant 333

L

laissez-faire 88, 197, 224, 232
 larceny (by trick, by servant) 37, 38, 45, 48,
 51, 55, 56
 laychery 58–63, 81

laž
 – enostavna (*glej* mensonge simple) 104
 – gola 50–57
 leasing 121, 137, 139
 Lehman Brothers 100
 lex
 – Cornelia de falsis 68
 – Kapor 247
 – mitior 68, 235, 239
 – parsimoniae 30
 – specialis 144, 224, 243, 246
 likvidator škode 322
 lisjak 306
 listavci 11
 Listina svoboščin 58
 Ljubljanski malefični red 59–62
 litoželezne cevi 248
 Ljubelj 132
 lobiranje 359
 lobist 135, 359
 lojalnost 53, 99, 115, 116, 178, 199, 204–207,
 213, 214, 216, 217, 220, 229, 253, 297, 321
 lumparija 37, 310

M

Magna Carta Libertatum 58
 malica 130
 mama 32, 349, 350, 356
 manipulator 109
 mavrica 113, 364
 MBO 317
 medicinska oprema 266, 267
 medijske PR ustanove, kot pralnice denarja
 293
 Medo 146–157
 megla 360, 366
 meja med civilnim in kazenskim pravom 117,
 360, 366
 menica 152, 158, 164, 172, 173, 177, 193, 196,
 280, 282, 286, 287, 294, 309

- menogone par abus 104
mensonge conforté par des manœuvres 105, 106, 176
mensonge simple 104, 176, 182, 195
mere
 - lažne 50mešanje prostočasnih aktivnosti s službenimi obveznostmi 275
mesar 246
meso, sveže 349
Mestna občina Maribor 137
metadobrina 14, 35, 36, 232
metodologija – analiza posameznega primera 17–23
metulj 15, 33
mikroorganizem 26
mikroskop 43
mimikrija 33
miš 186
mizarska opravila 187, 276
model
 - Dreyfussov model učenja 18–20
 - Mitchellov razvojni model koncepta preslepitve 26–28
 - Mitchellov interakcijski model preslepitvenih ravnanj 28–32modernizacija
 - materialnega kazenskega prava 78modus et ordo 41
mojster 18–20
monetizacija 108
montaža strehe 276
MORS 252, 256–257
morska gladina 21
morski psi 348
mravlje 30, 33
mreža laži in sleparij 34
- N**
naboj
 - škodni 323–326, 342, 344, 364nabrekanje 14
načelo
 - dvojne kaznivosti 265
 - enakosti 99, 105, 167, 241, 347, 365
 - premoženjsko-škodno 14, 320
 - zakonitosti (Maklecovov povzetek razvoja) 84–85
 - zakonitosti in narava kodifikacij 36, 57, 63–65
 - zakonitosti kot slab približek zavezujoči moči običajnega prava 69
 - zrcalno 53, 219, 320nagrade
 - jubilejne 228najemna pogodba
 - brezplačna 277napeljevanje 257–260
Narodna banka Jugoslavije 137
nasprotje interesov (*glej* konflikt interesov)
nateg 25
navidezni pravni posel 288–293
navigacija 15
nedisciplina
 - plačilna 194nejasnost zakonov kot zlo 64
neopredmetena premoženjska pravica 205, 217, 218, 278, 282, 285, 286, 298
nepremičninski posrednik 300
nesposobnost 316
netopir 186
nevihta 36
NKBM 92, 137
NLB 92, 100, 137
Nobelova nagrada 96
norme
 - blanketne 13, 15, 88, 91, 196, 240, 241, 242, 246, 270, 281, 296, 315, 321, 360, 366
 - prožne 13, 239nullum crimen ... 14, 64, 69, 84, 85

O

- občina
 - Grosuplje 131, 135, 137
 - Ruše 137
- obešalniki 270, 301
- običajno pravo (common law) 23, 37–69, 103, 199–201, 210, 243
- objekt kazenskopravnega varstva 84, 93
- objektivni pogoj kaznivosti (OPK) 143, 174, 175, 184–195, 219, 231
- obrambni argumenti z napako 308–320
- očitek pravni znanosti (Penko-Stroligo) 78–79
- Ockhamova britev 30
- ocvirek 279, 361, 367
- odločanje (intuitivno) 18–20
- odpravnina 196, 228, 229, 280, 354, 355
- odpustek 234, 312
 - po KZ-1, op. 657
- odštemavanje odtočnih cevi 292
- odstop od ustaljene sodne prakse, običajnega prava 40, 44, 62, 314
- odtujitve stvari (*glej* appropriation de biens)
- oglaševalske ustanove, kot pralnice denarja 293
- ogrevanje vode 351
- okna
 - (ne)vgradnja 178
 - nekurantna 277
- okrepljena laž (*glej* laž)
- okužba
 - bolnišnična 357
- operacija prsi 356–357
- opustitev 190, 214, 221, 230, 260, 263, 277, 319
- orhideja vrste Orphys speculum 29, 33
- orožje 130, 131
- ovadba 77, 119, 147
 - formulaična 119, 145, 146, 147, 151, 153, 155, 157, 158, 160, 163, 167, 172, 194
 - kopiraj-nalepi (copy-paste) 119

overbilling 235

P

- Papio anubis 33
- partitokracija 129, 359
- patentna pisarna 297
- Patria 92
- pavian 32, 33
- pes, domači 30, 33
- pesek 291
- picerija 162
- pisoar 292
- pivo, močno 50, 130
- pivovarna 236
- plače
 - nesorazmerno visoke 274–275
- plačilo
 - odloženo 146, 148, 162, 171, 178
- plebiscit 129, 130
- pleča, svinjska 246
- pleme 32
- pleonazem 311
- Plutal 249
- pobot (*glej* ugovor)
- podjetje
 - by-pass 196, 228, 229, 349
 - projektantsko 298
- poglabljanje mreže nadzora 111
- pogodba
 - o sukcesivnih dobavah 160, 162, 178, 180, 184
 - škodljiva 196, 262, 270, 288, 291, 293, 295, 296, 305, 307, 309, 310, 319
- pogodbe
 - individualne 354
 - tipske 110, 148
- policija 133, 140, 149, 264, 268, 291, 293, 298, 306, 307, 309
- pomoč 257–263

- pomočnica
 - hišna 271
- poneverba 46, 47, 55, 56, 74, 109, 236, 243, 244–248, 269
- poplave hiš
 - kot sredstvo uničenja dokumentacije 291
- popravilo masivnih profiliranih vrat na zgradbi vhoda iz Prešernove ulice 261
- poravnava
 - ex post facto 156, 164, 171, 174, 184, 186, 192, 308–310, 351
- pošast iz preteklosti 197, 221
- posest 37, 38, 44, 45–49, 67, 81, 106, 116, 247, 302
- posledica
 - prepovedana 184, 185, 219, 230, 231
- posiljenje, zvijačno 75–76
- poslovanje samega s seboj (*glej* self-dealing)
- poslovna goljufija
 - argument finančne nevdržnosti/slabega finančnega stanja 180
 - dalj časa trajajoče poslovno razmerje 182
 - definicija 120–145, 156
 - enostavno neplačilo 169, 176
 - in dejavnost s. p. 183
 - in ex post facto plačilo obveznosti 186–192
 - in prostitucija (*glej* prostitucija) 183
 - in standard preslepitve oškodovanca 182
 - in zamolčanje slabega finančnega stanja 178–179
 - »soprispevek« oškodovanca 159, 160, 162, 171
 - konkretizacija, kvalifikacija 176–184
 - neplačila dolžnikovih dolžnikov 154, 156, 161, 174
 - podvrste/podtipi 176–180
 - sklepni povzetek 172–174, 192–195
- posojilo 278–287
 - brezobrestno 279, 280
 - nezavarovano 285
 - po netržnih obrestnih merah 278–281
 - revolving 250
- posredovanje pri prostituciji s preslepitvijo 77
- potegavščina 25
- potni nalog
 - fiktiven 228, 270, 310–311, 322
- potni stroški (*glej* stroški)
- potopis 23
- potovanje v tujino 271, 272
- pralnica denarja 291, 293
- pranje denarja 265–268, 257–258
- prašiči 119
- pravna kultura 17, 21, 57, 345
- pravni partikularizem 241
- pravo kot kazuistična veda 345, 347, 360, 365, 366
- precedens 40, 211, 297, 345
- predalček
 - konceptualni 71, 321
- prehodna cona 102–108
- prehodnost
 - konceptov 102, 103, 109, 113, 218, 224, 277, 288, 300
 - širšega družbenega konteksta v ožji pravni kontekst konkretne zadeve 129
- premik
 - konceptualno-vrednostni 36–81
- preplačila 196, 292, 296, 351
- preslepitev
 - civilnoppravna zvijačnost, goljufiva preslepitev 13, 14, 85
 - goljufiva 26
 - povzetek konceptualnega razvoja 81–86
 - razvoj in concreto, razvoj in abstracto 36–57, 57–86
 - razvoj znotraj kodifikacij, sklepni pogled 81–86
 - stopnje ... 28–35
 - terminološki vozle, definicija 25
- preusmerjanje
 - nelojalno, poslov 297–301

prevara 25–26, 52–53, 73–74
 prevencija 108
 prevrednotenje 36, 123
 prevzem 282–285, 301–308
 pridobitev premoženja z lažno pretvezo/obtaining property by false pretenses 48–57, 200–202
 prikrito zastaranje 312
 prikrievanje 265–266
 prioriteta 14, 18, 20, 175, 254, 341, 344, 359, 361
 pripojitev (*glej fusion rapide*)
 pripravljala dejanja 68, 92, 100, 243
 privolitev oškodovanca 312–314
 prizma 23, 99, 113, 117, 234, 364
 proces

- spoznavni pri subsumiranju 254–257

 projugoslovanstvo 130
 prostitucija 77, 183
 provizija

- nedovoljena 213–216

 prožne norme (*glej norma*)
 prsi

- povečanje 356

 puliji 254–255, 269, 288

R

rabati

- previsoki 294, 349

 račun

- fiktiven 287, 289, 295

 računovodja

- certificirani 263

 računovodstvo 228, 248, 287, 319
 Računsko sodišče RS 261
 rastlinjak 95
 razlaganje zakonov kot zlo 64
 razmejitev

- med kaznivimi dejanji in prekrški 62, 69
- med *laycherey* in *geüklerey* 59–63

razmerje

- agent – principal 14, 44, 57, 87, 108–116, 178, 197, 204, 213, 220, 223, 242, 288, 296, 301, 320–322, 344, 364, 367
- med goljufijo in zlorabo položaja 320–323

 razpis 252, 256, 260
 razrešnica 312–314
 razvoj

- goljufivih preslepitev znotraj kodifikacij, sklepni pogled 81–86
- holistični 271

 rdeča nit 23, 323, 347, 362, 368
 re(p/g)resija 15
 realnost, umazana 102
 receptura za nove mesne izdelke 351
 referenčni okvir 15, 22, 125, 244, 270, 308, 321, 354, 355, 360, 365, 366
 rent-a-car goljufija 47, 124
 reprodukcija 29
 revizor 260
 rezalnik papirja 306
 riba 348
 rodovnik kazenskopравnih inkriminacij na Slovenskem 65
 rokavice

- bele 103

 ruleta

- elektronska 357–359

S

sadike 95
 salama, domača 351
 salvatorična klavzula 61
 samoregulacija kot oksimoronični koncept 111
 samovoljnost 312
 SC Geminianum 68
 SC Messalianum 68
 scheme to defraud 115, 195, 200, 201–212

- scheme to gratify sexual desires 206
- selekcija
- naravna 26, 29
- self-dealing 97, 99, 109, 207, 209, 288, 320
- SFRJ 75–78
- shematičen prikaz pomena preslepitev v kodifikacijah 83
- shematizem 93
- sidro 220, 345, 365
- sin
- direktorja 264
- sistem
- imunski 305, 341
- sklad
- javni 300
- skladovnica videoposnetkov nenavadnih dogodkov 360
- sla
- reprodukcijska 29
- slamnati mož 163, 176, 208, 258, 259, 274, 293, 319, 343
- slanina 246
- sleparija 25, 34, 49, 52, 54, 55, 57, 60, 61, 107
- slepo črevo 88
- Slovenske novice 131
- služabnik 44–48, 55–56, 68
- službeni apartma v termah 271
- smreka 11
- smučanje 271
- sociobiolog 26
- soglasje nadzornega sveta 312–314
- Southampton 36, 43
- Sparklines 328
- Speculum Iustitiariorum 38
- spojitev s pripojitvijo (*glej* fusion-absorption)
- sponzorstvo 269, 291
- sprehled pravne osebe 193, 383
- srd
- prvinski 304
- sredstva
- zunajbilančna (*glej* črni fond)
- Stalno meddržavno sodišče v Haagu 64, 85
- standard 13–16, 37, 40, 91, 105, 122, 123, 125, 129, 180, 182, 194, 204, 207, 214, 220, 241, 242, 278, 281, 283, 315, 337, 344, 363
- steklenice piva 130
- stihija 87
- storitve
- fiktivne 253, 254, 255, 290, 295, 357
- stradivarka 203
- stranska kazenska zakonodaja 91
- strategija omejitev tveganj 110–111
- strokovnjaki
- eminentni 316
- stroški
- plačevanje iz sredstev družbe 271, 273–275
 - potni 270, 322
- stvarni vložek 302–305
- subsidiarnost 114, 144, 234, 243, 247, 254
- subsumpcija 60, 312
- superrabat 349
- šušmarjenje 297, 298
- Svarun 92
- svet »najstva« 35
- svetovalec 67, 261, 262, 264, 305, 316, 352
- svobodna gospodarska pobuda 82, 87, 92, 100, 221, 229
- Š
- širjenje cone kriminalnosti (*glej* cona kriminalnosti, širjenje)
- škart roba 277
- škodljivec 321
- škodno načelo (*glej* harm principle)
- šofer 271
- študentske napotnice 261, 262, 289, 362, 368
- šušmarjenje 297, 298

T

tajkunsko posojilo 282–287
 tarča pregona 100
 tatvina
 – gozdna 89
 telegram 121–127
 tenis igrišče 271
 teorija
 – čista 15
 – integralna 15
 – sintetična 15
 – trodimenzionalna 17
 teritorialna obramba 130
 tesarska opravila 178, 276
 teza o ločenosti premoženja 237
 težki primeri 24, 363
 tič 186
 tipske pogodbe (*glej* pogodbe, tipske)
 tiranozaver 197, 221
 toaletni papir 92
 točka statistične saturacije 331
 tolerančni prag
 – nižanje 105
 tranzicija 224–230
 trebuh, poraščen 29
 treemapping 328
 trespass 37–39, 45–47, 123, 200

U

ugovor pobota 310–312
 ultima ratio 111, 153, 189
 usage d'un faux nom 104
 usage de fausse qualite 105
 ustavni amandmaji 129
 Ustavno sodišče RS 133, 230, 239, 240
 uteži
 – lažne 49, 50, 89

uvažanje inkriminacij iz EU 80
 uzi 203

V

valjar 239
 vampirizem 301, 307
 viličar 276
 vinogradniki 272
 vinski sejem 272
 virtuoz 18–20
 virus 11, 302, 305
 voda 28
 vodikova bomba 203
 vodja igralne mize 357–358
 vrč vina 39
 vrh ledene gore 21
 vrtnar 271
 vzdrževalec igralnih avtomatov 358

Z

zadeva
 – 47 Medotov kot vzorčen primer (zlo)rabe poslovne goljufije 146–174
 – Bazely 46
 – Carignon 253
 – »Casino kejs« 357
 – Firmožderi 305
 – Grubelič 120–137
 – Jones 57
 – »Marketingo-komercialne storitve« 251
 – »Menežderska zavarovanja« 351
 – »(Ne)čisto bele halje« 266–269
 – »Odstranjevanje fiktivne tretje dojke« 356
 – Pasley 52, 55
 – Pear 47
 – Prevoznik iz leta 1473 36–43
 – Puliji 254
 – Smrkavci 309
 – Story 53

- Treh slepark 60
 - Troperesna deteljica 282
 - »Troprekatna greznica« 349
 - Virus HIV 302
 - Wheatly 50
 - Young 51
- zagata 102, 214
- zagovor »nisem vedel« 315
- zakonodajalec kot podoba Boga med ljudmi 63
- zaloge
- neupravičen odpis 248, 277, 278
- zamenjava grelcev za vodo 351
- zapeljevanje z lažno obljubo zakona 77
- zapitek v nočnem baru 291
- zastaranje 190, 229, 235, 253, 257, 282, 312
- zatečeno stanje 314
- zaupanje
- kot vrednota (zaupna razmerja kot vrednota) 14, 43, 44, 56, 57, 102, 105, 109
 - kršitev zaupanja 204, 232, 241, 242
 - v brezosebne pravne institute in institucije 107, 108
- zavarovalni agent 209, 210, 322
- zavarovalnica 209, 298, 352, 356
- zavarovanje
- menedžersko 351–356
- zavod
- gasilski 272
- zbornik ugotovljenih tožilskih napak 308
- zdravilo 19, 267–268
- zdravnik 266–269
- zdravniško spričevalo
- lažno 357
- zlom trga 178
- zloraba
- kreditne sposobnosti 278–288
 - položaja ali zaupanja 195–323
 - položaja ali zaupanja kot tiha blanketa 196, 240, 321
 - položaja ali zaupanja, osnovno 195–197
 - položaja ali zaupanja, podvrste/podtipi 269–301
 - položaja ali zaupanja, prehod iz javnega v zasebni sektor 220, 222–224
 - položaja ali zaupanja, problematika udeležbe 257–268
 - položaja ali zaupanja, zgodovina pri nas 221–241
- zmota (...) 27–28, 35, 50, 54, 86, 91, 107, 138, 194, 312, 315, 316, 318, 319
- znaki
- lažni 49
- zrcalno načelo (*glej* načelo)
- zunajobravnalni senat (ZOS) 155–165, 170, 255, 256, 281, 286, 297, 337, 353, 317
- ## Ž
- žalitev 57
- žebelj 133
- želodec
- domači 351
- žena
- direktorja 264
- živali 26, 31, 88, 95
- živina 37, 49, 349
- župan 59, 219, 253